

sredi, so pristopili društvu kot novi člani, kar se je z odobravanjem pozdravilo. V svojem nagovoru se spominja predsednik umrlega tovariša Pavla Lorbeka, učitelja na Prevarju, ter petdesetletnice „Učiteljskega Tovariša“. Naglašujoč pomen tega našega glasila kot buditelja narodne, stanovske in napredne zavesti ter kot neustrašnega zagovornika tlačnega učiteljstva, pozivlja tovariše, naj gromotno in duševno podpirajo svoj branik.

Po prečitanih zapisnika, ki se neizpremenjen sprejme, se obravnajo dopisi, ki jih je večinoma doposlala „Zveza slov. štaj. učiteljev in učiteljic“. Prvi dopis razpravlja Gradišnikovo zadevo, izpremembo Socialnega odseka v gospodarsko zadrugo in izdavanje žepnega koledarčka. Drugi naznanja zborovanje upravnega odbora in obnega zbora ter pozivlja izvoliti odposlance. S tretjim se tirja zaostala članarina, s četrtim pa se posamezna društva obveščajo o predmetih, ki so se obravnavali pri odgovori seji v Celju dne 20. febr. t. l. Odgovorilo se je „Lehrerbundu“, ki se je interveniral zaradi obstrukcije slov. poslancev v dež. zboru, da so vsi slovenski volilci na strani svojih poslancev. Za brezplačno pošiljanje „Učit. Tovariša“ učiteljskim, pred laga ormoško učit. dr. pobiranje 50 h od uda, osobito od onih, ki se iz kateregakoli vzroka ne udeležijo društvenega zborovanja. K temu je pripomnil predsednik Pulko, naj bi se vse učiteljstvo pritegnilo k temu kulturnemu davku s tem, da šolski voditelji pobirajo med domačim učiteljstvom poljubne prispevke, ki se potem oddajo društvenemu blagajniku. Sklene se pa zložiti na vsak način za en izvod. Pri tej „Zvezini“ seji se je razpravljalo tudi o odloku štaj. dež. šol. sveta, da se ima pri nameščenju učiteljstva gledati na one, ki so dovršili svoje študije na Stajerskem, nadalje o slov. poslovnem jeziku uradnih konferenc in o delitvi deželnega šol. sveta. Ti dopisi se vzamejo na znanje. S pristavki predsednika, ki se je udeležil deleg. zborovanja, prečita se tudi poziv tov. Klemenčiča onim, ki še niso plačali njegove brošure o sadjarstvu.

Tovariš Knapčič odpisuje v zadevi okrajnih zemljevidov. Ker se je tega dela lotil z vso vnamo tov. Šetine, se mu prepusti tudi nadaljnja izvedba. Dopis mariborskih učiteljskih skupin za podpiranje njihove knjižnice se vzame tudi na znanje z obljubo, od prilikah v ta namen pobirati. — Na to poročila tov. Krajnik o ustavoznanstvu v ljudski šoli. V kratkih potezih poročila, kaj se naj obravnava v posameznih šol. letih. Poročilo, dasi kratko, je bilo jako pregledno in jedrnat in zato se je izrekla poročevalcu za njegov trud lepa zahvala. — Iz tajnikovskega poročila se posneti, da je društvo imelo v preteklem letu troje zborovanj z dvema predavanjema in eno hospitacijo. Članov je: 27 rednih, 1 podporni in 1 častni; izmed rednih je 17 učiteljev in 10 učiteljic — izven društva je še 5 učiteljev in le ena učiteljica. Tajniku tov. Učarju se izreče za njegovo poslovanje zahvala. Blagajnik (začasno tudi tov. Učar) poročila, da je imelo društvo 120.09 K dohodkov in 50.07 K stroškov; od teh je še plačati „Zvezi“ 50 K in s tem ostane 20.02 K prebitka. Blagajnika se odzveže od vsake odgovornosti, ker so računji v lepem redu. — V odhru so bili voljeni: predsed. V. Pulko, namest. Fr. Lovrec, tajnik Ant. Volavšek, blag. Milka Bačičeva in Fr. Bačič ter Fr. Šetine kot odbornika. — Končno pozivlja predsednik k obilnejšemu pristopu k „Slov. Šol. Matici“ in obenem k „Hrv. Šol. Matici“ ter opozarja na prošnje v zadevi raztrojitve definitivnih podučiteljskih let. Prošnje naj obsegajo vse potrebne podatke, ki jih vidira in potrdi okrajni šolski svet, ter se pošljejo brez priloge kakemu poslancu. Tov. Šetine pripominja, da je ravno Kozjanski okraj v plačnih razmerah najbolj zapostavljen in od prometa oddaljen in naj društvo opozori na to dež. šol. svet, oz. dež. odbor. — Prihodnje zborovanje se je določilo na dan 7. maja. To boji majniški zlet na Planino, zvečan s hospitacijo. — Za prvi kamen Ciril in Met. dr. se je nabralo že nekaj kron.

Učiteljsko društvo za celjski okraj priredi v četrtek, dne 5. majnika t. l., izlet v Št. Jur ob juž. žel. ter praznike pri tej priliki svojo štiridesetletnico.

Tudi Učiteljsko društvo za laški okraj je že sklenilo, da poleti ta dan v Št. Jur. Vabimo na ta izlet še druga bližnja bratska društva, oziroma cenjene tovarišice in tovariše ter šolske prijatelje. Podrobni vzpored še priobčimo.

Fr. Brinar, t. č. predsednik.

Srednješolski vestnik.

**** Slovesna otvoritev nove realke v Splitu**, veličastna stavba, se je izvršila ob navzočnosti dalm. namestnika in drugih visokih oseb. — Stavba je ena najmodernejših urejenih šolskih stavb v Avstriji. Ima 12 dvoran za predavanja, 2 amfiteatralni dvorani, dvorano za gimnastiko, dvorano za modeliranje, za risanje, dve terasi, teraso za observatorij itd. Stavba je stala čez 400.000 K. Split se krasno razvija in postaja najmodernejša dalmatinsko mesto.

**** S tržaške c. kr. gimnazije**. Ozirom na notico, objavljeno v zadnjem „U. T.“ o preganjanju nekega dijak, smo naprošeni od kompetentne strani, da priobčimo to-le pojasnilo: Vsebinska rečena vesti o pretvezno grdem ravnanju z nekim dijakom na c. kr. dr-

žavnem gimnaziju ne odgovarja resnici, v kolikor se ta disciplinarni slučaj opisuje enostransko in načinom, sovražno proti dotičnemu učitelju. Stvar je bila tako-le: Zadnje dni pred velikonočnimi prazniki je bil res en učenec VII. razreda po konferenci kaznovan zaradi predrznega vedenja proti enemu učiteljev. Dotični učitelj pa je — videč, da je učenec po prijavi kazni začel plakati in se je kazal jako potrtega — izjavil (ne da bi kdo vplival nanj), da hoče biti za to pot milosten in ne zahteva, da se kazni tudi izvrši, da ne bi učenec preveč trpel na posledicah svojega nepremišljenega postopanja.

**** C. kr. študijska knjižnica v Gorici**. Naznanja se, da je od sedaj naprej državna knjižnica, ki se nahaja v gimnazijskem posloju, odprta v ponedeljek, torek, četrtek in petek od 10.—12. zjutraj, v sredo in soboto od 3.—5. popoldne. Ker ima vsak izobraženec pravico brezplačno uporabljati, oziroma tudi izposojevati v knjižnici nahajajoča se dela, se tem potom opozarja občinstvo na to ugodnost, ki je celo večja mesta (kot n. pr. Trst) nimajo.

Politiški pregled.

*** Volitve za ogrsko-hrvaški državni zbor** se bodo vršile v drugi polovici meseca maja.

*** Bosanski mohamedanci** se hočejo organizirati v enotno stranko za bodočo deželnozborske volitve. Mohamedanski radikali so proglasili sledeča temeljna načela svojega programa: 1. Popolno političko, administrativno in gospodarsko avtonomijo Bosne in Hercegovine z neomejeno ustavo in direktno zvezo ljudstva z krono. 2. Neločljivo versko zvezo s kalifom v Carigradu (turški sultan). 3. Izobrazbo ljudstva v prosvetnem in gospodarskem oziru.

*** Socialistiški župan**. V mestu Milwaukee v Severni Ameriki so izvolili za župana nekega Seidla. Dobil je 8000 glasov. Novi župan je voditelj socialistov in prvi socialistički župan v Ameriki.

*** „Samouprava“** je ime novemu listu, ki je prišel izhajati v Sarajevu kot glasilo muslimanske demokracije. Prva točka listovskega programa se glasi: Popolna avtonomija na polju politike, uprave in ekonomije dežele, kakor tudi notranja pravična konstitucionalna in parlamentarna ureditev.

*** Deželnozborske volitve v Bosni**. Uradni list je objavil termine za deželnozborske volitve. Volitve iz vseh treh volilnih razredov se bodo vršile dne 18., 23., 25. in 28. maja t. l.

Obrambni vestnik.

*** Slučaj „Zatišje“**. Brez pobožnega zavijanja in namigavanja si lahko pogledamo iz oči v oči. Slučaj smo imenovali dogodek, in sicer zato slučaj, ker velja to — ne za stan, temveč za posameznika in je vse to tudi s tega stališča presojati. Menimo, da smo v tem oziru čisti in stojimo zaradi tega še danes na istem stališču, kakor smo to stali z a. i. z. i. d. a. s. k. o. f. o. v. e. brošure, da presojamo stvar z vzgojnega stališča in ne s političko-izkoriščevalnega. Ne rečemo pa, da bi se ne dalo kritikovati brošure s pedagoškega, a še bolj s strokovnjakega stališča. Toda rajši smo tedaj molčali v tem oziru, da se nam ni moglo očitati političkega izkoriščanja slučaja. Sedaj se je izkazalo, da ne sme biti človek — prepošten! Tako moralo uči „Slovenec“! — Prvič smo pa sedaj čuli glas, da „mi še nikoli nismo pisali v takem tonu n. pr. o liberalnih advokatih ali učiteljih, če je kdo izmed njih grešil, ker ne delamo nikoli odgovornega celega stanu za grehe posameznika!“ To nas je tembolj presenetilo, ker pravi dalje „Slovenec“ (št. 78), „da on nikdar ne dela iz žalostnih zadev politikum.“ Nehote se pri tem spominjamo nedolžne in žalostne nepolitiške zadeve — vprašanja gromotnega stanja kranjskega učiteljstva. Nočemo dalje govoriti! — Tudi o drugih sličnih slučajih smo rajši tiho, ker hočemo presojati slične slučaje s tega stališča, na katerega smo se postavili in s katerega edinole se sme tak slučaj presojati. Ne tajimo! Tudi mi smo obsojali propalice svojega stanu, kakor jih mora obsojati vsak stan, zakaj ni ga stanu, v katerem bi se ne našlo enega ali več propadlih in nagnjenih k socialno slabemu bodisi v enem ali drugem oziru. Tu nam je govoriti o seksualnem življenju človeka! Zopet nam prihajajo na misel „Slovenec“ besede: „Deček v najnevarnejši dobi, ko nista niti volja niti značaj dovolj utrjena.“ Da, gospodje, tu je jedro tega in vseh sličnih slučajev in ost, ki nam jo je zasakati na drugo stran, da se izognemo zlu. Vzgoje, dobre vzgoje v tem oziru nam je potreba in ne, kakor se to dogaja po naših slavni avstrijskih vzgajalcih in šolah, da se spolnemu vprašanju in vprašanju seksualnega življenja v naših šolah dosledno izogibljemo, in to celo na takih zavodih, ki imajo vzgajati moške, in ne dečke po nazorih — kakor so naša c. kr. učiteljska. Gorje mu, če si ni sam pridobil v tem oziru naobrazbe, zakaj največ gorja rodi nevednost, ki daje tu volji prosto pot — in obsojen je značaj! Hvala Bogu, da se učiteljski stan, drži v tem oziru dobro v primeru

z drugimi stanovi, in kar si je pridobilo učiteljstvo glede znanja na obravnavanem polju, si je moralo pridobiti samo. Presojajmo stvar tudi v drugem oziru trezno in izhajajmo z individualnega stališča, da le nepopolen individij se da voditi od okolščin. Slučaj je, da se je tu našlo na tak — ne po lastni krivdi — nepopolen individij, katerih pa učiteljstvo v primeri z drugimi stanovi nima mnogo. Ne trebimo torej gnilobe na nepravem mestu: Ni kriva tu nižja uprava in je ni obsojati; ni kriv tu stan in ga ni obsojati; ni kriva — po lastni krivdi — morebiti, tu oseba dejanja — kriva je pa tu višja uprava, ki nam jo je obsoditi, temeljito obsoditi, in to je naša državna naredba šolstva v tem oziru! — „Slovenec“ seveda namenoma vedno piše o mladem učitelju — in debelo so tiskane te besede! — dasi dotičnik takrat še ni bil učitelj. Zakaj piše tako, ni težko uganiti! Ako bi mu hoteli mi vračati z enako mero, bi nam ne bilo težko „Slovenčevega“ učitelja nadomestiti — z mladim, pa tudi starim duhovnikom in katehetom! A to ni po našem okusu! Če pa bodo nečistniki gonili obrekljivo pesem dalje, bomo seveda tudi mi morali poseči po drugim orožju, da braumo čast stanu! Sedaj je to čisto odvisno od njih samih!

*** Dr. Susteršiču se čudimo**, da kot inteligent govori po shodih o učiteljstvu take stvari, kakor jih je govoril na shodu na Jesenicah, katerim besedam menda sam ne verjame. Res je, da ima vsa stvar političko ozadje, toda tako nizkotna sredstva, kakršnih se on poslužuje, bi vendar smatralo učiteljstvo preponiževalnim, ako bi se stališči zamenjali. „Prvo besedo pri vzgoji otrok morajo imeti starši, učitelj pa...“ V tem oziru nam zadostuje le slučaj Postojna in klerikalni odlok glede telovadbe sokolskega naraščaja, kjer se staršem o d v z e m a kar kratkoma vso pravico do vzgoje otrok in se učiteljstvu uradno nalaga dolžnost, da izvršuje in čuva ta protizakonit ukaz (po dr. Susteršičevih načelih samih, prosim!). Ne bivate vendar sami sebe po nosu! Kar se pa tiče šolstva in njega ureditve, naj dr. Susteršič pomisli, da njegove besede ne slišijo in čitajo le laiki, temveč jih preceňuje tudi inteligenca. Če se mu ne zdi preponiževalno, zidati svojo politiko na izvržkih, naj nadaljuje!

*** „No, no!“** Ni vseč klerikalcem, da bi učiteljstvo v politiki ne podrepovalo političkim strankam, kakor je to delalo dosedaj. „Slovenec“ kriči o „dvojni morali“. Politikega idealizma pa kar ne more ločiti od šolskega in narodnega idealizma. Kar se pa tiče sredstev v hoju, naj bo „Slovenec“ uverjen, da se učiteljstvo ne bo posluževalo laži, hujskanja zoper kak stan in demagoštvu, temveč se bo opiralo le na golo resnico in dejstva, ne bo pa delalo po „Slovenčevem“ zgledu ali po zgledu g. Trsegla v a, ki meni, da ga ima „Tov.“ posebno rad. — Pač moogo zaslug si je že pridobil na polju hujskanja zoper učiteljstvo in gotovo se ga bodo učiteljska društva spomnila pri imenovanju častnih članov kot „resničnega prijatelja učiteljskega stanu“. — Če se sam ne sramuje svojih dejanj, si pa daje s tem sam kvalifikacijo! To je naša beseda! Če se mu zdi, naj gode naprej svojo ekslemenatarsko pesem! Njegovi ljudje radi poslušajo krvi žejnega muzikanta!

Kranjske vesti.

—r— **Umrl je** dne 29. marca t. l. v Bošanuju ob Savi pri svojih starih absolvirani učiteljski kandidat Stanko Drmelj, star 21 let. Bil je žrtev koprskih zdravstvenih razmer. Pokojnik je bil vesela duša. Zaradi svojega zdravega humorja, ki mu je izborno pristojal, ga je imel vsakdo rad, kdor ga je le poznal. Počivaj v miru, blaga duša!

—r— **Učiteljstvo obrtnonadaljevalne šole v Krškem** je tudi letošnje leto prirejalo ostanke obrtniških in trgovskih vajencev. V vsem je priredilo letos deset sestankov, ki so bili dobro obiskani. Pri sestankih so predavali posamezni strokovni učitelji v tem le redu: 1. Dr. Romih: Kava in čaj. 2. Iv. Magerl: Ustavoznanstvo. 3. Drag. Humeč: Razne stavbe (skioptičko predavanje). 4. Udeležitev pri igri „Slepa materina ljubezen“. 5. M. Hočvar: Moč pare in parni stroji (predavanje z eksperimenti). 6. L. Levstik: Izpreminjanje zemeljske oblike po naravnih silah (vulkani). 7. Drag. Humeč: Zrakoplovstvo (predavanje z eksperimenti). 8. Dr. Romih: Sladkor. 9. L. Levstik: Izpreminjanje zemeljske oblike po naravnih silah (voda in ogenj). 10. Udeležitev pri igri: Divji lovec. Vrhutega je voditelj vsako nedeljo izposojeval knjige iz novustanovljene knjižnice obrtnonadalj. šole. V vsem letu se je izposodilo 177 knjig. Največ je bral učenec s 27 knjigami, najmanj oni z 2 knjigami. Vseh učencev, ki so si izposojali knjige, je bilo 25. Nekateri učenci so tudi posejali sokolsko telovadbo. Da bi li učiteljstvo svojemu poštredovalnemu delu primerne priznanja? Kdove! Sicer se pa s pisanimi priznancami ne da kupiti kosila! Gradiščan.

—r— **Na šolskem odru v Krškem** uprizori tamošnje učiteljstvo s pomočjo učiteljskega Posavskega krožka in učiteljskih prijateljev Pinžgarjev narodni igrokaz „Divji lovec“. To je poleg „Lepe materine ljubezni“ največja igra, ki se je kdaj uprizorila v Krškem. Prva predstava je v soboto, dne 16. aprila, ob 8. uri zvečer, druga pa v nedeljo, dne 17. aprila, ob 1.4. uri popoldne. S pričo priljubljenosti krškega šolskega odra se je nadejati obilnega obiska. Krškemu učiteljstvu vsa čast!

—r— **Nova meščanska šola v Postojni**. Pod tem naslovom piše ena zadnjih števil dunajske „Vierteljahrsschrift für körperliche Erziehung“ med drugim sledeče: Doslej smo bili navajeni, da so le večja mesta, oziroma industrijni kraji hodili v gradnji šol nova pota. Sedaj smo pa prešli poročilo iz slovenske občine, ki je dovršila vzorno higienično meščansko šolsko zgradbo, o čemer hočemo tu poročati. — Gradbeni prostor, ki meri 3940 m², so po polovici nakupile občine postojnskega šolskega okraja, po polovici mesto Postojna za 30.000 K. Stavbni program je od ravnatelja meščanske šole J. Brinarja, stavbni načrt pa, ki je dobil prvo nagrado pri razpisu načrta, je izdelal arhitekt Costapera r i a. — Gradnja je v 13 mesecih dovršila kranjska stavbena družba v Ljubljani za 157.340 K. Glavni vhod ima v obliki arkade čakališče za dečke. Okna učnih sob so različna od onih stanovanj. Notranji prostori kažejo obilico praktičnih novotarij, ki bi se jih pač zaman iskalo v drugih šolah Kranjske. V posameznih prostorih, ki se jih mnogo rabi, so stene pokrite s prstenim ploščami, ogli in robi so zaradi čiščenja uležljivi, oziroma otopljeni. Tla na hodnikih so iz terace, v učnih sobah iz linoleja. Stropi so iz železnega betona, provideni navzgor z Rabitzevim stropjem. Poslopje ima posebne sobe za prirodoslovje in nisanje, kuhinjo in kopališčno sobo, ki so tudi previdevne z Rabitzevimi stenami. Hodniki so široki 3-75 m, sobe pa zaradi ostrega podnebnja visoke le 3-6 m. V sobah so Meidingerjeve peči, ki se jih kuri odzunaj. V klopih je prostora za dva učenca. Na koncu postranskega trakta je telovadnica, visoka 7 m in meri 140 m². Poleg so prostori za orodje, garderoba in kopališče. Sobe za učna sredstva, ki nas posebno zanimajo, so v prvem nadstropju: 1. zemljepisni kabinet, 1 prirodoslovni kabinet, 1 soba za modele, 1 fizikalna soba z amfiteatralnimi sedeži. — Omeniti je treba še, da je streha nad šolskimi prostori krita z eternitom, da je predvidena z vodovodom in električno razsvetljavo. Ne moremo drugače, nego da označimo šolsko poslopje, ki smo si ga poleti sami ogledali, kakor eno najmodernejših, ki ga za more imeti avstrijsko malo mesto in čestitamo občini na takem izrednem delu za ljudsko prosveto. — Tej čestitki se pridružujemo tudi mi.

Štajerske vesti.

—r— **Šolska vodstva** opozarjamo, da so dosedanja šolski zvezki še veljavni za letos in drugo leto. „Zvezna trgovina“ v Celju pa ima tudi nove v zalogi in lahko vsakomur na zahtevo postreže z njimi.

—r— **Iz deželnega šolskega sveta**. Imenovan je za def. učitelja in voditelja na ljudski šoli v Žusmu Avg. Rožman. Definitivno so nastavljeni: v Št. Petru pod Sv. gorami Rozalija Zolgar, v Kozjem Marija Šket iz Olimja, v Kapelah začasno upokojena Anica Pfeifer, v Rajhenburgu Melhijor Rizmal, v Zabukovju Ana Pirc-Gabrič.

—r— **Sulvereinska župa** za Spodnji Štajer se je ustanovila v nedeljo, dne 10. apr. v Mariboru. Ustanovno zborovanje se je vršilo v mariborski kazini. Imenom vodstva nemškega sulvereina je govoril na shodu dr. Baum. — Navzoči so bili župan Schmiderer, poslanec Wastian, dr. Delpin, Neger in šolski nadzornik Stering. K župi je pristopilo 48 podružnic, samo slovenjbištriška kljubuje, ali pa nima toliko denarja, da bi plačala udnino. V predsedništvo župe so se volili: dr. Valentin, Porsche, dr. Sadnik, Jahn, Faleschini, Gaischeg, Mayer in Filafiero. Sama pristno nemškaimena! Velik strah je prevzel spodnjestajersko nemstvo pred Slovenci, zatorej ustanavljajo celo vrsto novih nemških obrambnih društev in zvez.

—r— **Roditeljski sestanek**. V Čadram-ljah se je priredil dne 20. marca po daljšem odmoru zopet roditeljski sestanek, in sicer dvanajsti, ki se je za slušatelje in prireditelje ensko zadovoljno obnesel. Predavala sta domači učitelj tovariš Kerhlanke o navajanju mladine k štedljivosti in potovalni učitelj Gorican iz Maribora o pravilnem izvrševanju posameznih opravil pri obnavljanju vinogradov. Vsak je rešil svojo nalogo častno. Hvala obe-ma! — Meseca junija bomo zopet priredili roditeljski sestanek, na katerem bo govorila materam na srce gospica učiteljica Gorjakova o jako primerni temi, ki je pa še danes nočemo izdati.

—r— **Družbina šola na Muti** prav lepo napreduje v kljub velikim oviram in terorizmu od strani naših narodnik nasprotnikov. O Veliki noči se je začelo novo šolsko leto. Številno obiskujočih otrok je znatno poskočilo ter jih je sedaj že nad sedemdeset. Ako se razmere normalno in zdravo razvijajo, čaka to prepotrebno šolo še lepa bodočnost ter postane močen jez proti prodirajočemu sovražniku na meji.